

מובא במשנה (סז): מקרה שאדם בריא ציווה לכתוב גט לאשתו ולאחר מכן אחזו קורדייקוס, ולאחר שחלה ציווה שלא יכתבו גט, אומרת המשנה שאין דבריו האחרונים כלום. כלומר, שאין להתחשב באמירתו האחרונה- שאין לכתוב גט, אלא יש להתחשב באמירתו הראשונה- שיכתבו גט לאשתו.

נחלקו האמוראים האם האמירה הראשונה מחייבת לתת גט מיד, או מחייבת לתת גט לאחר שיחזור לבריאותו, וכך לשון הגמרא (שם ע:):

אמר כתבו גט לאשתי ואחזו קורדייקוס, וחזר ואמר אל תכתבו - אין דבריו האחרונים כלום. **אר"ש בן לקיש: כותבין ונותנין גט לאלתה. ור' יוחנן אמר: אין כותבין אלא לכשישתפה.** מ"ט דר"ל? דקתני: אין בדבריו האחרונים כלום. ור' יוחנן? אמר לך: אין בדבריו האחרונים כלום, דלכי מתציל לא צריך למיהדר אימלוכי ביה, ולעולם אין כותבין אלא לכשישתפה.

ריש לקיש סובר, שכותבים ונותנים לאשה זו גט מיד, משום שנאמר במשנה שאין בדבריו האחרונים כלום (ואין הוא יכול להתחרט). רבי יוחנן סובר, שאין כותבים גט לאשה כשהוא בתוך אותו החול, אלא כשהיה שפוי חזרה, יכתבו את הגט ללא צורך לשאול אותו שוב (וכך מתבאר מה שכתוב במשנה 'אין בדבריו האחרונים כלום').

כמו שמבואר בגמרא, אפשר לפרש את המשנה בשני אופנים, ע"כ מבררת הגמרא במה נחלקו (שם):

במאי קמפילגי? ר"ל מדמי ליה **לישן**, ור' יוחנן מדמי ליה **לשוטה**. ור' יוחנן נמי לידמיה לישן! ישן לא מחוסר מעשה, האי מחוסר מעשה. ור"ל נמי נידמיה לשוטה! שוטה לא סמיה בידן, האי סמיה בידן, בישראל סומקא אגומרי וחמרא מרקא.

נחלקו ריש לקיש ורבי יוחנן, בהגדרת החולה בקורדייקוס (שיבוש הדעת מ"ן ח"י). ריש לקיש מדמה את החולה הנ"ל לאדם ישן, ורבי יוחנן מדמה את החולה הנ"ל לשוטה. רבי יוחנן אינו מדמה אותו לישן מפני שישן אינו מחוסר מעשה מפני שיתעורר מאליו, אך החולה צריך רפואה ממש ע"כ הוא מחוסר מעשה. וריש לקיש אינו מדמה את החולה הנ"ל לשוטה, מפני ששוטה אין לו רפואה לחוליו, ואותו חולה יש לו רפואה והיא בידינו (בשר כחוש ויין מזוג).

עולה מהאמור, שהחולה בקורדייקוס יש בו שני צדדים: א. יש בו מעשה רפוי. ב. אינו מחלים מעצמו. ע"כ כל אחד מהאמוראים סבר שיש דגש על אחד משני האופנים. ר"ל על כך שיש בו מעשה רפוי, ור"ל על כך שאינו מחלים מעצמו.

בהבנת שיטת רבי יוחנן, מדוע אסור לשלוח לתת גט של חולה (שמוגדר שוטה) למרות שהיה בריא רצה בבתינת הגט, וכך כתב הפני יהושע (ד"ה אמר):

ולכאורה נראה דטעמא דר"י דבעינן שיהא שפוי בשעת כתיבה היינו משום שהסופר צריך לכתוב בשליחות הבעל דקי"ל **שלוחו של אדם כמותו, וא"כ אם הבעל מטורף בשעת כתיבת הגט שאינו ראוי לכתוב בעצמו ממילא השליח שהוא הסופר נמי אין יכול לכתוב דקי"ל דליכא מידי דאיהו לא מצי למיעבד ושלוחיה מצי עביד.**

רבי יוחנן סובר ששלוחו של אדם כמותו, ואין יכול למנות החולה (שוטה) שליח אלא אם כן הוא עצמו יכול לכתוב גט. אך הביאור הפשוט הנ"ל קצת קשה ממקור אחר, וכך הקשה בעל החידושי רבי שמואל (סי' יב אות יא):

ותמנה טובא דהא מבואר במתני' (בב:): דשוטה כשר לכתוב גט היכא דגדול עומד ע"ג, וביארו התוס' (שא"ר שם) דהגדול רק מלמדו לכתוב לשמה, **וא"כ אמאי לא מצי בעל שוטה לכתוב בעצמו הגט? ולמה ליה להפני יהושע להקשות משום דכתיבה לא בעי שליחות?** הא אפי' אי בעיא שליחות נמי מצי עביד שליח כיון דאי נמי מצי עביד ע"ג גדול עומד ע"ג וצ"ע ואכ"מ.

כלומר, שוטה כשר לכתוב גט כשגדול עומד על גביו, ע"כ מדוע שהבעל השוטה לא יכתוב גט לעצמו? ויותר מכך, יכול אדם אחר להיות שליח לשוטה כי יש לו אופציה לכתוב גט!

נראה לענ"ד שיש לדייק בלשון הגמרא, שרבי יוחנן אינו אומר שהאדם החולה בקורדייקוס הינו שוטה, אלא **דומה** לשוטה. ואולי זהו המחלוקת בין רבי יוחנן לריש לקיש, רבי יוחנן מתאר אדם שהשתנה לגמרי, מאדם בריא הוא נהיה חולה כשוטה. אך ריש לקיש מבאר שהחולי אינו שינה את האדם באופן מהותי, אלא הוא רק כאדם שישן.

א"כ פשוט הוא מדוע רבי יוחנן מחכה לאותו האדם החולה שיהיה שפוי, שהרי הוא כעת אדם אחר. ובודאי שאי אפשר להביא לאשתו גט ממנו, שבשעת הרצון להביא גט היה אדם בריא ושפוי, ולאחר מכן השתנה לגמרי, והוא אדם אחר- ואין הגט יכול לתפוס. וכמו שמבאר המהר"ל בנצח ישראל על אדם שהיה פיקח ונתחרש ולאחר מכן נהיה שוב פיקח, וזה לשונו (פרק יא):

ודבר שהוא על ענין שתחלתו טוב וסופו טוב, אף על גב שבאמצע אינו טוב נחשב כאלו היה טוב מראשיתו עד הסוף. לך אמרו ז"ל (ב"ב קכח א) לענין פקח ונתחרש וחזר ונתפקח דהוי כאילו היה פקח מראש ועד סוף.

רבי יוחנן מחכה לאדם שיחזור לעצמו, ואם הוא נשאר בחוליו אזי אין הוא עצמו, ובודאי שאין להביא גט משמו. ולכן אין קושיא כלל משוטה שיכול לכתוב גט שגדול על גביו, מפני ששם אין מדובר על אדם שהשתנה שאינו עצמו, אלא על דיני כתיבת גט ע"י שוטה (מתחילה ועד סוף).

אולי הדברים מתאימים לשיטתם של ר"ח ור"ל. מספרת הגמרא (ב"מ פד.) שראה רבי יוחנן את ריש לקיש, ראה מתחילתו ועד סופו, מנשמתו הגדולה שטעתה בדרך, עד תלמיד חכם המומחה לדבים. לעומת זאת ריש לקיש מחלק בעצמו "ומאי אהנת לי? התם רבי קרו לי, הכא רבי קרו לי" התחלתו כראש הליסטים, והמשכו כראש בבית המדרש, אך ללא ההבנה שהכל תהליך אחד.